

14ος Πανελλαδικός Μαθητικός Διαγωνισμός Φιλοσοφικού Δοκιμίου

Σχολικό έτος 2024-2025 ∞ Θεματικό πεδίο: « Βία και ισχύς »

Προκήρυξη και Κανονισμός διεξαγωγής

Γενική περιγραφή

Ο Πανελλαδικός Μαθητικός Διαγωνισμός Φιλοσοφικού Δοκιμίου είναι ένας ετήσιος εκπαιδευτικός θεσμός που διευθύνεται και εμπυχώνεται από το Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Μετρά ήδη δεκατρείς διοργανώσεις και έχει καθιερωθεί στη συνείδηση των εκπαιδευτικών που ενδιαφέρονται για τη φιλοσοφία στη χώρα μας. Ο Διαγωνισμός στοχεύει κυρίως στην καλλιέργεια της φιλοσοφικής θεωρητικής σκέψης και του φιλοσοφικού λόγου στους μαθητές της λυκειακής εκπαίδευσης και, μέσω αυτών, γενικότερα στην προαγωγή της φιλοσοφικής σκέψης στην ευρύτερη κοινωνία. Προωθεί την ανάπτυξη του προβληματισμού πάνω σε μείζονα ζητήματα της επιστήμης και της ζωής, σε συνάρτηση με συναφή μαθήματα του σχολικού προγράμματος, υποδεικνύοντας την ανάγκη ορθολογικού, κριτικού και ελεύθερου στοχασμού στους έφηβους νέους πολίτες. Προβάλλει, τόσο εντός της Ελλάδας όσο και σε διεθνές επίπεδο, το συντελούμενο εκπαιδευτικό έργο στον τομέα της φιλοσοφίας στη χώρα μας, συνδέοντας τη σύγχρονη εκπαίδευση με μια από τις πλέον ανεκτίμητες πνευματικές παρακαταθήκες του ελληνικού πολιτισμού. Απέναντι στις πολλαπλές πραγματικότητες της σύγχρονης ζωής επιδιώκει να προτείνει τον φιλοσοφικό λόγο ως οδηγό για μια συνεκτική και κριτική κοσμοθεώρηση αλλά και ως εφαλτήριο για την προσωπική συγκρότηση του ανθρώπου. Στην δέκατη τέταρτη έκδοσή του, διατηρεί την εστίαση στο φαινόμενο της βίας, φιλοδοξώντας να συμβάλει στην ανάπτυξη του προβληματισμού των μαθητών και στην αναστοχαστική επεξεργασία του.

Πάτρα, Οκτώβριος 2024

Περιεχόμενα Προκήρυξης-Κανονισμού

Γενική περιγραφή	1
A. Προκήρυξη.....	3
B. Κανονισμός διεξαγωγής	5
§1. Επιστημονική και Οργανωτική Επιτροπή	5
§2. Δικαίωμα συμμετοχής	5
§3. Θεματικό πεδίο	6
§4. Προετοιμασία και πληροφόρηση	6
§5. Έγκριση του Διαγωνισμού και συμμετοχή σχολείου	6
§6. Προκριματική φάση	7
§7. Αξιολόγηση δοκιμίων.....	8
§8. Αποτελέσματα προκριματικής φάσης.....	9
§9. Τελική φάση: 14-16 Μαρτίου 2025	10
§10. Πρόκριση στη Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας.....	11
§11. Ολοκλήρωση του Διαγωνισμού - Τελετή βράβευσης.....	11
§12. Αξιολόγηση της διεξαγωγής του Διαγωνισμού	12
Γ. Θεματικό πεδίο του 14ου Διαγωνισμού.....	13
§1. Θεματικό πεδίο: « Βία και ισχύς »	13
§2. Βασική βιβλιογραφία	14
§3. Προτεινόμενα κείμενα που περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια	15
§4. Ερωτηματοθεσία.....	16
Δ. Ρύθμιση επιμέρους ζητημάτων	16
E. Επικοινωνία.....	16
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I : Κατάσταση δηλώσεων συμμετοχής σχολείου.....	18
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II : Δήλωση γονικής συναίνεσης (για τον 14ο Διαγωνισμό).....	18
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III : Δήλωση γονικής συναίνεσης (για συμμετοχή στη ΔΟΦ).....	18
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV : Έγγραφο ενημέρωσης ΕΟΕ.....	18
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V : Κατάσταση προσέλευσης μαθητών και μαθητριών	18
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI : Συγκεντρωτική κατάσταση βαθμολογιών.....	18

A. Προκήρυξη

Φορέας διοργάνωσης. Το Πανεπιστήμιο Πατρών, διά του Τμήματος Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου και με την υποστήριξη του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών Ελλάδος του Πανεπιστημίου Harvard (ΚΕΣ), προκηρύσσει τον 14^ο Πανελλαδικό Μαθητικό Διαγωνισμό Φιλοσοφικού Δοκιμίου (ΠΜΔΦΔ) με θέμα: «**Βία και Ισχύς**». Επισημαίνεται ότι ο φορέας είναι το Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών, το οποίο με απόφασή του ορίζει Επισημονική και Οργανωτική Επιτροπή (ΕΟΕ). Ο Διαγωνισμός οργανώνεται σε δύο φάσεις, προκριματική και τελική. Η προκριματική φάση διεξάγεται κατά τόπους, σε συνεργασία με τις συμμετέχουσες σχολικές μονάδες και τις αρμόδιες Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΔΕ). Η τελική φάση προγραμματίζεται να διεξαχθεί στην έδρα του Πανεπιστημίου Πατρών.

Επίσης η διεξαγωγή του Διαγωνισμού υποστηρίζεται από την Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων (ΠΕΦ) και την Ένωση Καθηγητών και Διανοουμένων για την Προαγωγή της Φιλοσοφίας στην Εκπαίδευση (ΕΚΔΕΦ).

Πλαίσιο συμμετοχής. Ο Διαγωνισμός απευθύνεται κατά κύριο λόγο στους μαθητές και τις μαθήτριες της Β' τάξης των Λυκείων της Ελλάδας που διδάσκονται ως μάθημα τη Φιλοσοφία, χωρίς να αποκλείονται ενδιαφερόμενοι μαθητές και άλλων λυκειακών τάξεων. Η συμμετοχή στον Διαγωνισμό είναι προαιρετική για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες, προϋποθέτει ωστόσο την έγγραφη συγκατάθεση ενός γονέα ή κηδεμόνα. Εκπαιδευτικοί που έχουν ενδιαφέρον για τη φιλοσοφική σκέψη και την καλλιέργειά της συμμετέχουν εθελοντικά, πέραν των διδακτικών ή υπηρεσιακών τους υποχρεώσεων, προετοιμάζοντας τους μαθητές τους και συμβάλλοντας στη διεξαγωγή του Διαγωνισμού. Η προετοιμασία των μαθητών και η συμμετοχή τους σε οποιαδήποτε φάση δεν επιβαρύνει το ωρολόγιο πρόγραμμα διδασκαλίας. Αντιθέτως, η διεξαγωγή του Διαγωνισμού εμπλουτίζει μια σειρά από γνωστικά αντικείμενα (Φιλοσοφία, Νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία, Αρχαία ελληνική γραμματεία, Αγωγή του Πολίτη κ.ά.), σύμφωνα με τους στόχους που τίθενται στα αντίστοιχα λυκειακά Προγράμματα Σπουδών.

Πλαίσιο διεξαγωγής. Η Επισημονική και Οργανωτική Επιτροπή αναλαμβάνει όλη τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης του Διαγωνισμού και εγγυάται ότι όλες οι φάσεις του θα διεξαχθούν σύμφωνα με τους κανόνες δεοντολογίας για τη διασφάλιση της δίκαιης διαγωνιστικής διαδικασίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων μαθητών και των πνευματικών δικαιωμάτων τους, καθώς και σύμφωνα με τους όρους και τα κριτήρια ποιότητας που ισχύουν, βάσει των σχετικών εγκυκλίων του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Οι κανόνες συμμετοχής, ο τρόπος διεξαγωγής και τα έπαθλα του Διαγωνισμού αναλύονται στον Κανονισμό που συνοδεύει την παρούσα Προκήρυξη.

Η όλη διαδικασία του Διαγωνισμού (διεξαγωγή, αποτελέσματα, δημοσιοποίηση) θα πραγματοποιηθεί εντός του σχολικού έτους 2024-2025, χωρίς επιπλέον οικονομική επιβάρυνση του Δημοσίου και χωρίς επιβάρυνση με τέλη συμμετοχής για τους μαθητές και τις μαθήτριες. Τα έξοδα φιλοξενίας των μαθητών και μαθητριών που θα κληθούν να συμμετάσχουν στην τελική φάση του Διαγωνισμού, θα επιβαρύνουν τους διοργανωτές.

Για τον οργανωτικό φορέα δεν θα προκύψουν έσοδα, άμεσα ή έμμεσα, από εμπορικά προϊόντα ή εμπορικές επιχειρήσεις, μέσα από το υλικό του Διαγωνισμού και των διαδικασιών που θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο της διεξαγωγής του.

Εκπαιδευτικοί στόχοι. Ο Πανελλαδικός Μαθητικός Διαγωνισμός Φιλοσοφικού Δοκιμίου στοχεύει στην καλλιέργεια του φιλοσοφικού λόγου στους μαθητές της μέσης εκπαίδευσης και γενικότερα στην προαγωγή της φιλοσοφικής σκέψης στην ευρύτερη κοινωνία. Ειδικότερα αποσκοπεί:

- Στην ενθάρρυνση και ενίσχυση του φιλοσοφικού προβληματισμού καθώς και του μεθοδικού και ελεύθερου στοχασμού στους μαθητές του Λυκείου.
- Στην εξοικείωση των μαθητών με την ιδιαίτερη εκείνη δυνατότητα συνεκτικής κριτικής θεμελίωσης των

πρακτικών και θεωρητικών τους προσανατολισμών στον κόσμο και τη ζωή, που παρέχει η φιλοσοφία.

- Στην παροχή δυνατότητας σε μαθητές με ιδιαίτερα φιλοσοφικά ενδιαφέροντα να γνωρίσουν στενότερα και να προσανατολιστούν στο πεδίο της φιλοσοφίας ως επιστημονικού κλάδου.
- Στη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για μαθητές τους οποίους έλκει η φιλοσοφία, ώστε να γνωρίσουν αυθεντικά τον φιλοσοφικό τρόπο σκέψης και να εκτιμήσουν ωριμότερα το ενδιαφέρον και τις δυνατότητές τους στο πεδίο αυτό.
- Στην επιλογή των μαθητών και μαθητριών που θα αποτελέσουν την ελληνική εκπροσώπηση στην ετήσια διοργάνωση της *Διεθνούς Ολυμπιάδας Φιλοσοφίας*, που διεξάγεται υπό την αιγίδα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Φιλοσοφικών Εταιρειών (FISP: *Fédération Internationale des Sociétés de Philosophie*).
- Στην εμπέδωση, τόσο εντός της Ελλάδας όσο και σε διεθνές επίπεδο, του συντελούμενου εκπαιδευτικού έργου στον τομέα της φιλοσοφίας στη μέση εκπαίδευση.
- Στην ανάδειξη του φιλοσοφικού λόγου ως βάσης για μια συνεκτική και κριτική κοσμοθεώρηση, αλλά και για την προσωπική συγκρότηση του σημερινού ανθρώπου. Και κατ' αυτόν τον τρόπο στην ανάδειξη αφ' ενός μεν της οικουμενικότητας και επικαιρότητας του φιλοσοφικού στοχασμού, αφ' ετέρου δε της σημασίας και αξίας του ελληνικού φιλοσοφικού λόγου για την ανάπτυξη και εξέλιξη της φιλοσοφίας εν γένει.
- Στην αναβάθμιση του φιλοσοφικού λόγου στην ελληνική συλλογική συνείδηση, και ειδικότερα στην κοινότητα της μέσης εκπαίδευσης, και προαγωγή της φιλοσοφικής στοιχειώσης ευρύτερα στην ελληνική κοινωνία, α) ως ιστορικά επιβαλλόμενη επιταγή, ειδικά για τον πολιτισμό στην Ελλάδα, και β) ως συμβολή στην ανοικοδόμηση ενός ώριμου, κριτικού, πνευματικά συγκροτημένου κοινωνικού σώματος και άρα γ) ως συμβολή σε μια σταδιακή αναβάθμιση του κοινωνικού βίου και του δημόσιου λόγου στην Ελλάδα.

Προσδοκίες. Από τη διεξαγωγή του Πανελλαδικού Διαγωνισμού καθώς και από την οργανωμένη συμμετοχή της Ελλάδας στη Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας εκτιμάται ότι θα προκύψει συγκεκριμένη ωφέλεια για:

- Τους μαθητές που θα συμμετάσχουν, γιατί τους δίνεται η ευκαιρία να εμβαθύνουν την επαφή τους με ένα αντικείμενο που τους ενδιαφέρει, να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους και να διευρύνουν τη σκέψη τους με κριτικό και ελεύθερο τρόπο. Παράλληλα θα γνωρίσουν ασκούμενοι το πεδίο της διαλεκτικής αναζήτησης αρχών και θα αντιμετωπίσουν την ανάγκη της πνευματικής συνοχής. Ενισχύονται έτσι ατομικά για την παρακολούθηση των σχετικών μαθημάτων του σχολείου και εμπεδώνουν το ενδιαφέρον τους για το πεδίο αυτό.
- Τους ενδιαφερόμενους εκπαιδευτικούς της μέσης εκπαίδευσης, που είτε θα προετοιμάσουν τους μαθητές για τον Διαγωνισμό είτε θα συμβάλουν στη διεξαγωγή του (ως βαθμολογητές, επιτηρητές κλπ.) ή θα συνεργαστούν με την Επιστημονική Οργανωτική Επιτροπή σε διάφορα στάδια της διοργάνωσης. Διότι θα ασχοληθούν εντατικότερα, τόσο επί της ουσίας όσο και από πλευράς παιδαγωγικής και διδακτικής, με ένα αντικείμενο που τους ενδιαφέρει και το διδάσκουν αλλά και διότι θα έχουν τη δυνατότητα να συνεργασθούν με ειδικούς από τον ακαδημαϊκό χώρο, να προβληματισθούν και να ανταλλάξουν απόψεις για τη βελτίωση της διδασκαλίας των σχετικών μαθημάτων στα σχολεία — αντίστοιχο όφελος θα προκύψει και για τους εμπλεκόμενους πανεπιστημιακούς.
- Τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς που θα καθοδηγήσουν τους μαθητές τους, επειδή θα τους δοθεί η ευκαιρία να αναδειχθεί και να αναγνωρισθεί δημόσια το έργο τους μέσα από διαδικασίες άμιλλας και αριστείας.
- Τις σπουδές φιλοσοφίας στην Ελλάδα, καθώς καθηγητές και μαθητές θα αποκτήσουν σαφέστερη εικόνα για τον χαρακτήρα, το περιεχόμενο και τη σημασία του επιστημονικού αυτού κλάδου, με αναμενόμενο αποτέλεσμα ένα υψηλότερο ποσοστό φοιτητών που συνειδητά και από ενδιαφέρον θα επιλέγουν τις σπουδές φιλοσοφίας, πράγμα που θα συμβάλει αφ' εαυτού στη βελτίωση του επιπέδου των σπουδών.
- Για το ΚΕΣ του Πανεπιστημίου Harvard, καθώς οι προαναφερθέντες γενικοί και ειδικοί στόχοι του Διαγωνισμού υπηρετούν και τους σκοπούς του φορέα αυτού στην Ελλάδα.
- Την ΠΕΦ, καθώς η φιλοσοφία στη μέση εκπαίδευση αποτελεί διακριτή θεματική περιοχή των επιστημονικών και παιδαγωγικών της δραστηριοτήτων.

- Την ΕΚΔΕΦ καθώς οι στόχοι της συγκλίνουν με τους στόχους του Διαγωνισμού, όσον αφορά στη σημασία της φιλοσοφίας στη μέση εκπαίδευση.
- Όλους τους εμπλεκόμενους και συνεργαζόμενους φορείς από την ίδια τη συνεργασία, καθώς η αμοιβαία γνωριμία και συνεργασία μεταξύ προσώπων από διαφορετικούς φορείς θα δώσει τη δυνατότητα ουσιαστικότερης και γονιμότερης επικοινωνίας προς όφελος των κοινά επιδιωκόμενων στόχων. Τα οφέλη αυτά διαχέονται από τους μετέχοντες μαθητές και εκπαιδευτικούς και λειτουργούν πολλαπλασιαστικά στον ευρύτερο κοινωνικό, σχολικό και εξωσχολικό χώρο.

B. Κανονισμός διεξαγωγής

§1. Επιστημονική και Οργανωτική Επιτροπή

Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών (134/15-06-2023) ορίστηκε για τα σχολικά έτη 2023-2024 και 2024-2025 η σύσταση της **Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής (ΕΟΕ)** για τον *Πανελλαδικό Μαθητικό Διαγωνισμό Φιλοσοφικού Δοκιμίου* ως εξής:

Συντονίστρια: **Αικατερίνη Καλέρη**, *Ομότιμη Καθηγήτρια*.

Μέλος: **Μιχαήλ Παρούσης**, *Αναπληρωτής Καθηγητής*.

Μέλος: **Ανδρέας Μιχαλάκης**, *Επίκουρος Καθηγητής*.

Μέλος: **Γεώργιος Σαγκριώτης**, *Επίκουρος Καθηγητής*.

Γραμματέας: **Χάρης Ταμπάκης**, *Δρ. Φιλοσοφίας, μέλος ΕΔΙΠ*.

Επίσης ανατέθηκε η γραμματειακή υποστήριξη για τρέχοντα οργανωτικά θέματα στην **Αρετή Σπαγαδώρου**, μέλος ΕΔΙΠ (spagadorou@upatras.gr, τηλ. 2610 969813).

Η ΕΟΕ επιλαμβάνεται όλης της διοργάνωσης του Διαγωνισμού, από τον σχεδιασμό της Προκήρυξης και του Κανονισμού, τον ορισμό του θεματικού πεδίου και την επιστημονική υποστήριξη μέχρι και την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων. Η ΕΟΕ ενημερώνει τη Συνέλευση του Τμήματος για τις ενέργειές της και την πορεία του Διαγωνισμού και μετά το πέρας της διαδικασίας καταθέτει σχετικό απολογισμό / αποτίμηση της δράσης.

§2. Δικαίωμα συμμετοχής

Ο Διαγωνισμός διεξάγεται ενιαία για τους μαθητές όλων των σχολικών μονάδων της βαθμίδας του Λυκείου, δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, που υπάγονται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και διδάσκουν τη Φιλοσοφία ως γνωστικό αντικείμενο. Σ' αυτές συμπεριλαμβάνονται και οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί αλλοδαπής προέλευσης που λειτουργούν στην ελληνική επικράτεια με διαφοροποιημένα προγράμματα σπουδών λυκειακής εκπαίδευσης (βλέπε παρακάτω ειδική ρύθμιση), καθώς και τα ελληνικά σχολεία που εδρεύουν στο εξωτερικό και υπάγονται στην εποπτεία του ελληνικού αρμόδιου για την Παιδεία Υπουργείου.

Η συμμετοχή στον Διαγωνισμό των μαθητών και μαθητριών προϋποθέτει την έγγραφη συγκατάθεση ενός γονέα ή κηδεμόνα. Οι μαθητές που δικαιούνται να συμμετάσχουν πρέπει να είναι Έλληνες ή αλλοδαποί που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα ή φοιτούν σε ελληνικά σχολεία υπό την ανωτέρω έννοια.

Ειδική ρύθμιση για τους μαθητές ξένων σχολείων που λειτουργούν στην Ελλάδα:

- α) Οι μαθητές αυτής της κατηγορίας μπορούν να δηλώσουν άλλη, εκτός από την ελληνική, γλώσσα για να διαγωνισθούν, διαγωνίζονται όμως κατά τα άλλα επί ίσοις όροις με τους λοιπούς μαθητές του Διαγωνισμού.
- β) Τα γραπτά των μαθητών αυτών, εφόσον δεν είναι γραμμένα στην ελληνική γλώσσα, διορθώνονται από ειδικούς βαθμολογητές, οριζόμενους από την Επιστημονική Οργανωτική Επιτροπή (ΕΟΕ).

Ειδική ρύθμιση προβλέπεται επίσης για μαθητές με προβλήματα δυσλεξίας ή για μαθητές με ειδικές ανάγκες, για τους οποίους εφαρμόζονται κατ' αναλογίαν και προσαρμοσμένα στις ειδικές συνθήκες του Διαγωνισμού τα από τον νόμο προβλεπόμενα για τις σχολικές εξετάσεις.

§3. Θεματικό πεδίο

Το θεματικό πεδίο και το υλικό μελέτης για τον Διαγωνισμό ορίζονται κατά τρόπο ώστε να εμπίπτουν στο πλαίσιο των θεματικών περιοχών που περιλαμβάνονται στην ύλη του διδασκόμενου στη μέση εκπαίδευση μαθήματος Φιλοσοφίας αλλά είναι συναφή και με τους προβληματισμούς που τίθενται στο πλαίσιο άλλων μαθημάτων, όπως της Νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας, της Αρχαίας ελληνικής γραμματείας, της Ιστορίας, της Πολιτικής αγωγής, των Αρχών Δικαίου και άλλων. Το θεματικό πεδίο και το βασικό υλικό του Διαγωνισμού ανακοινώνονται με τρόπο που να εξασφαλίζει την έγκαιρη ενημέρωση για την προετοιμασία των εκπαιδευτικών και των μαθητών σε όσο το δυνατόν πιο ισότιμη βάση.

Για το σχολικό έτος 2024-2025 το θεματικό πεδίο του Διαγωνισμού έχει γενικό τίτλο « **Βία και ισχύς** » και προσδιορίζεται ειδικότερα μέσα από τη συνοπτική παρουσίαση και την προτεινόμενη βιβλιογραφία, που βρίσκονται στην ενότητα Γ του παρόντος Κανονισμού.

§4. Προετοιμασία και πληροφόρηση

Σε κάθε σχολείο αναλαμβάνει ένας/μία εκπαιδευτικός ως **υπεύθυνος/υπεύθυνη** για την απρόσκοπτη διεκπεραίωση της συμμετοχής του σχολείου στον Διαγωνισμό. Ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός ενημερώνεται για την εξέλιξη του Διαγωνισμού (παρακολουθεί τις ανακοινώσεις και την αλληλογραφία) κατά το στάδιο της προετοιμασίας, επικοινωνεί με την ΕΟΕ και διεκπεραιώνει τις απαραίτητες τυπικές διαδικασίες.

Η γνωστοποίηση και διάχυση πληροφόρησης για τον Διαγωνισμό πραγματοποιείται μέσα από τον επίσημο ιστότοπο του Τμήματος Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών (<https://philosophy.upatras.gr/>), όπου αναπτύσσεται ειδική ιστοσελίδα, από την οποία θα ενημερώνονται οι ενδιαφερόμενοι για την πορεία της διαδικασίας και για όποιο άλλο ζήτημα προκύπτει: www.contest.philosophy-upatras.gr Τα πρότυπα όλων των απαιτούμενων εντύπων για τον Διαγωνισμό αναρτώνται σε επεξεργάσιμη μορφή σε ειδικό πεδίο στην ιστοσελίδα του Διαγωνισμού. *Μόνο το περιεχόμενο των εγγράφων και των ανακοινώσεων που αναρτώνται στην ειδική ιστοσελίδα του Τμήματος είναι επίσημο και δεσμευτικό.* Η ειδική ιστοσελίδα του Τμήματος μπορεί να περιλαμβάνει συνδέσμους προς άλλες ιστοσελίδες ή μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ώστε με τρόπο θεμιτό και πρόσφορο να διαχέεται δημόσια η απαραίτητη πληροφόρηση. Για όλα τα άλλα θέματα η επικοινωνία διεξάγεται μέσω της ηλεκτρονικής διεύθυνσης: philosophia.diagonismos@gmail.com ή μέσω τηλεφωνικής κλήσης στους αναγραφόμενους αριθμούς κλήσης της ΕΟΕ.

Για την περαιτέρω επιστημονική υποστήριξη των συμμετεχόντων, καθώς και του έργου των υπεύθυνων εκπαιδευτικών που θα αναλάβουν να προετοιμάσουν τους μαθητές, λειτουργεί κλειστή **ηλεκτρονική τάξη**, την οποία επιμελείται η ΕΟΕ, όπου αναρτώνται προτάσεις βιβλιογραφίας, παραδείγματα θεμάτων, ενώ υπάρχει και δυνατότητα επικοινωνίας, απάντησης ερωτήσεων, κ.λ.π. Στην ηλεκτρονική τάξη μπορούν να εγγραφούν και να συμμετάσχουν οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί, αφού αποστείλουν σχετικό μήνυμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση της Γραμματείας του Διαγωνισμού (philosophia.diagonismos@gmail.com). Επιπλέον, για ειδικά επιστημονικά θέματα, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται και στα μέλη της Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής (ΕΟΕ).

Ειδική ημερίδα μέσω τηλεδιάσκεψης προβλέπεται να διοργανωθεί εντός του Νοεμβρίου, με μέριμνα της Επιστημονικής Οργανωτικής Επιτροπής. Η ημερίδα θα αποσκοπεί στην καλύτερη κατατόπιση των εκπαιδευτικών πάνω σε οργανωτικά θέματα καθώς και στην αντιμετώπιση τυχόν δυσκολιών όσον αφορά το θεματικό πεδίο και το υλικό του Διαγωνισμού.

§5. Έγκριση του Διαγωνισμού και συμμετοχή σχολείου

Η δήλωση συμμετοχής σχολείου στον Διαγωνισμό γίνεται με ευθύνη του Διευθυντή ή της Διευθύντριας, οι

οποίοι και εγκρίνουν τη συμμετοχή του σχολείου τους, σύμφωνα με όσα ισχύουν στη σχετική νομοθεσία και τις οδηγίες του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής:

Ο υπεύθυνος ή η υπεύθυνη εκπαιδευτικός που αναλαμβάνει την επιμέλεια της προετοιμασίας των μαθητών και μαθητριών του σχολείου, δηλώνει προς τον Διευθυντή ή τη Διευθύντρια την πρόθεση συμμετοχής τους, συμπληρώνοντας απαραίτητα τη σχετική **κατάσταση συμμετοχής (Παράρτημα I)** ως ηλεκτρονικό αρχείο. Ταυτόχρονα δηλώνουν και την πρόθεσή τους να συμμετάσχουν ή μη στη Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας (ΔΟΦ). Για τη δήλωση συμμετοχής στην επιλογή για τη ΔΟΦ δεν απαιτούνται πιστοποιητικά γλωσσομάθειας.

Η κατάσταση συμμετοχής κάθε σχολείου θα πρέπει να συνοδεύεται και από τις αντίστοιχες **δηλώσεις γονικής συναίνεσης (Παράρτηματα II και III)** για τους ανήλικους μαθητές και μαθήτριες. Οι δηλώσεις γονικής συναίνεσης διατηρούνται στα σχολεία που έχουν υποβληθεί έως την ολοκλήρωση του Διαγωνισμού.

Με ευθύνη της Διεύθυνσης κάθε σχολείου η κατάσταση συμμετοχής, σε **ηλεκτρονική μορφή αρχείου τύπου pdf** αποστέλλεται στη Γραμματεία του Διαγωνισμού και ταυτόχρονα κοινοποιείται στην οικεία Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (αρμόδιος Επόπτης/Επόπτρια Ποιότητας της Εκπαίδευσης – Ν. 4823/21 άρθρο 8 και 5128/2024, άρθρο 73).

Ως προθεσμία για την υποβολή δηλώσεων συμμετοχής στις οικείες Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ορίζεται η **Δευτέρα 13 Ιανουαρίου 2025**.

§6. Προκριματική φάση

Η προκριματική φάση διεξάγεται σε τοπικό επίπεδο και οργανώνεται ανά Δ.Δ.Ε. Για τον συντονισμό των απαραίτητων διαδικασιών τα σχολεία υποστηρίζονται αρμοδίως από τις οικείες Δ.Δ.Ε. Η διαδικασία της προκριματικής φάσης έχει ως εξής:

- Σε κάθε Δ.Δ.Ε. ένα σχολείο αναλαμβάνει να λειτουργήσει ως **διαγωνιστικό κέντρο**. Ανάλογα με τις συνθήκες (συνολικός αριθμός μαθητών, γεωγραφικές αποστάσεις μεταξύ σχολείων κλπ.) μπορούν να οριστούν και περισσότερα του ενός σχολεία ως διαγωνιστικά κέντρα.
- Για κάθε διαγωνιστικό κέντρο συγκροτείται αντίστοιχη **Τοπική Επιτροπή (ΤΕ)** από εκπαιδευτικούς που επιλαμβάνονται της διεξαγωγής του Διαγωνισμού. Στη διαδικασία συγκρότησης μπορεί να υπάρξει συνεργασία με τους αρμόδιους Συμβούλους Φιλολόγων καθώς και με τις τοπικές οργανώσεις της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων. Μεταξύ των μελών της ΤΕ κατανέμονται οι εξής αρμοδιότητες:
 - i. Πρόεδρος της ΤΕ.
 - ii. Υπεύθυνος για την παραλαβή των θεμάτων.
 - iii. Τουλάχιστον δύο βαθμολογητές των γραπτών. Ανάλογα με τον αριθμό των γραπτών μπορούν να οριστούν περισσότεροι βαθμολογητές. Οι εκπαιδευτικοί που είναι υπεύθυνοι προετοιμασίας μαθητών δεν μπορούν να οριστούν βαθμολογητές γραπτών μαθητών τους.
 - iv. Ικανός αριθμός επιτηρητών κατά τις ανάγκες. Οι εκπαιδευτικοί που είναι υπεύθυνοι προετοιμασίας μαθητών δεν μπορούν να οριστούν επιτηρητές μαθητών τους. Επίσης δεν μπορούν να οριστούν επιτηρητές εκπαιδευτικοί που έχουν συγγένεια με διαγωνιζόμενο μαθητή ή μαθήτρια.
- Η **Τοπική Επιτροπή** αναλαμβάνει έμπρακτα να εξασφαλίσει την ομαλή και αδιάβλητη διεξαγωγή της διαγωνιστικής διαδικασίας για τους μαθητές της δικαιοδοσίας της.
- Ορίζεται επίσης ένας **Συντονιστής** της διαδικασίας για κάθε Δ.Δ.Ε., ο οποίος μπορεί να είναι ο/η Πρόεδρος Τοπικής Επιτροπής, Επόπτης/Επόπτρια Ποιότητας Εκπαίδευσης. Ο Συντονιστής ή η Συντονίστρια αναλαμβάνει και να επικοινωνεί εκ μέρους της Δ.Δ.Ε. με τη Γραμματεία του Διαγωνισμού, για όλα τα ζητήματα που αφορούν στην οργάνωση και διεξαγωγή της προκριματικής φάσης στην εκάστοτε Δ.Δ.Ε.
- Η Επιστημονική και Οργανωτική Επιτροπή του Τμήματος Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Πατρών ενημερώνεται αρμοδίως και έγκαιρα, πριν την ορισμένη ημερομηνία του προκριματικού διαγωνισμού, σχετικά με τα ανωτέρω (στη διεύθυνση philosophia.diagonismos@gmail.com) με επίσημο έγγραφο, στο οποίο αναφέρονται: α) ο/η εντεταλμένος/-η Συντονιστής ή Συντονίστρια για τη συνεργασία με τη Γραμματεία του Διαγωνισμού, β) το/τα διαγωνιστικό/-ά κέντρα που ορίστηκαν, γ) η σύνθεση κάθε Τοπικής Επιτροπής, — με τα απαραίτητα

στοιχεία επικοινωνίας.¹ Στο ενημερωτικό έγγραφο επισυνάπτονται και τα ηλεκτρονικά αρχεία των καταστάσεων συμμετοχής από κάθε σχολείο.

- Ο προκριματικός Διαγωνισμός θα διεξαχθεί το **Σάββατο 25 Ιανουαρίου 2025**, από 09:00 π.μ. στα διαγωνιστικά κέντρα που έχουν οριστεί. Τα θέματα αποστέλλονται από την ΕΟΕ του Τμήματος Φιλοσοφίας με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στα ορισμένα διαγωνιστικά κέντρα. Οι διαγωνιζόμενοι/-ες θα έχουν στη διάθεσή τους **τρεις (3) ώρες** για τη συγγραφή του δοκιμίου, από τη στιγμή που θα διανεμηθούν τα θέματα. Θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν **ένα** από τρία προτεινόμενα θέματα για να το αναπτύξουν με αποκλειστικά δική τους προσπάθεια.
- Η ΤΕ τηρεί **κατάσταση προσέλευσης (Παράρτημα V)**, η οποία συμπληρώνεται με βάση την έμπρακτη συμμετοχή των μαθητών στη διαγωνιστική φάση, και εξασφαλίζει την ανωνυμία των γραπτών, παραλαμβάνοντάς τα με καλυμμένα τα στοιχεία της ταυτότητας των μαθητών.
- Μετά το πέρας του προκριματικού διαγωνισμού οι επιτηρητές παραδίδουν τα γραπτά και την κατάσταση προσέλευσης στο προεδρείο της ΤΕ, που τα κατανέμει στους βαθμολογητές.
- Μετά το πέρας της βαθμολόγησης των γραπτών (δες §7), τα γραπτά συγκεντρώνονται από την ΤΕ και συμπληρώνεται η **συγκεντρωτική κατάσταση βαθμολογιών**, στην οποία καταγράφεται η τελική βαθμολογία του Α' κύκλου βαθμολόγησης όλων των γραπτών που διαγωνίστηκαν (**Παράρτημα VI**).
- Τα γραπτά που βαθμολογήθηκαν **από 16/20 και πάνω** αποστέλλονται με απλό ταχυδρομείο και με σχετικό διαβιβαστικό στη Γραμματεία του Διαγωνισμού, έως τις 15 Φεβρουαρίου 2025 (σήμανση σφραγίδας ταχυδρομείου). Στην αποστολή επισυνάπτονται: *α)* οι **καταστάσεις προσέλευσης** των μαθητών/-τριών και *β)* συγκεντρωτικές **καταστάσεις βαθμολογιών** από κάθε διαγωνιστικό κέντρο με τις βαθμολογίες όλων των γραπτών που διαγωνίστηκαν (χωρίς αναφορά ονομάτων).
- Τα δοκίμια που πέτυχαν βαθμολογία **κάτω του 16/20** διατηρούνται με ευθύνη της ΤΕ και φυλάσσονται μέχρι το τέλος του Διαγωνισμού.

§7. Αξιολόγηση δοκιμίων

Η προκριματική φάση περιλαμβάνει δύο κύκλους αξιολόγησης, εκ των οποίων ο Α' κύκλος διεκπεραιώνεται από τους εκπαιδευτικούς της μέσης εκπαίδευσης και ο Β' κύκλος από τους διδάσκοντες του Τμήματος Φιλοσοφίας, ως εξής:

Α' κύκλος αξιολόγησης: Η αξιολόγηση των ανωνυμοποιημένων δοκιμίων διενεργείται από τους βαθμολογητές που είναι **μέλη της εκάστοτε ΤΕ**, στην κλίμακα από 1-20 και μόνο με ακέραιες μονάδες. Κάθε γραπτό θα πρέπει να αξιολογηθεί από δύο βαθμολογητές και ο μέσος όρος των δύο συνιστά τον βαθμό του δοκιμίου στον Α' κύκλο αξιολόγησης. Οι βαθμολογητές δεν επιτρέπεται να σημειώσουν στα γραπτά άλλο πέρα από τη βαθμολογία τους.

Β' κύκλος αξιολόγησης: Τα γραπτά με βαθμό επιτυχίας **ίσο και άνω του 16/20** παραλαμβάνονται ταχυδρομικά από την Επιστημονική και Οργανωτική Επιτροπή στο Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Μετά την παραλαβή και κωδικοποίησή τους, αυτά αξιολογούνται από έναν ακόμη βαθμολογητή, μέλος ΔΕΠ ή ΕΔΙΠ του Τμήματος Φιλοσοφίας ΠΠ, που ορίζεται από την ΕΟΕ.

Η **Επιτροπή Αξιολόγησης** για τον Β' κύκλο αξιολόγησης των δοκιμίων κατά την προκριματική φάση του 14^{ου} Διαγωνισμού συγκροτείται από μέλη του ΔΕΠ και του ΕΔΙΠ του Τμήματος Φιλοσοφίας σε κλιμάκια ως εξής:

- α) Ι. Δημητρακόπουλος, Ι. Ζεϊμπέκης, Μ. Παρούσης, *Αν. Καθηγητές*, Γ. Σερμαμόγλου-Σουλμαΐδη, *Αν. Καθηγήτρια*, ως βαθμολογητές και Αικ. Καλέρη, *Ομ. Καθηγήτρια*, ως αναβαθμολογήτρια.
- β) Θ. Δημητράκος, Α. Μιχαλάκης, Μ. Μιχάλας, Γ. Σαγκριώτης, *Επίκ. Καθηγητές*, Δρ. Χ. Ταμπάκης, *μέλος ΕΔΙΠ*, ως βαθμολογητές και Μ. Παρούσης, *Αν. Καθηγητής*, ως αναβαθμολογητής.
- γ) Μ. Μουζάλα, Ε. Μυλωνάκη, *Επίκ. Καθηγήτριες*, Αικ. Καλέρη, *Ομ. Καθηγήτρια*, Δρ. Α. Ντόκα, Δρ. Κ. Ρασιπίτσος, *μέλη ΕΔΙΠ*, ως βαθμολογητές και Δρ. Χ. Ταμπάκης, *μέλος ΕΔΙΠ*, ως αναβαθμολογητής.

¹ Βλέπε υπόδειγμα στο Παράρτημα IV.

Συντονιστής της Επιτροπής ορίζεται ο Δρ. Χ. Ταμπάκης, μέλος ΕΔΙΠ, γραμματέας της ΕΟΕ.

Τα δοκίμια αξιολογούνται σε κλίμακα από 1-20, ενώ επιτρέπεται και η απόδοση μισής μονάδας (0,5). Ο τελικός βαθμός του γραπτού συνίσταται από τον μέσο όρο των δύο βαθμολογιών του Α' και του Β' κύκλου αξιολόγησης. Σε περίπτωση απόκλισης των δύο βαθμολογιών άνω των τριών (3) μονάδων, τα δοκίμια παραπέμπονται για αναβαθμολόγηση στον ορισμένο από την ΕΟΕ του Τμήματος Φιλοσοφίας αναβαθμολογητή, ο βαθμός του οποίου είναι ο τελικός βαθμός του δοκιμίου.

Κριτήρια αξιολόγησης. Κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης των δοκιμίων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πέντε σημεία αναφοράς, τα οποία θεωρούνται ισότιμα (έως 4 μονάδες το καθένα) και είναι τα εξής:

- Άμεση θεματική συνάφεια με το υπό εξέταση θέμα ή φιλοσοφικό ζήτημα.
- Φιλοσοφική στοιχείωση του θέματος: ανάπτυξη επιχειρημάτων και τεκμηρίων.
- Πειστικότητα και προσφορότητα των παρατιθέμενων επιχειρημάτων.
- Λογική συνέπεια και συνοχή του γραπτού.
- Πρωτοτυπία και αυτοδυναμία σκέψης, λόγου και έκφρασης.

§8. Αποτελέσματα προκριματικής φάσης

Αποτελέσματα της προκριματικής φάσης είναι:

- α) Η **κατάταξη** των γραπτών που συμμετείχαν στον Β' κύκλο αξιολόγησης **κατά σειρά επιτυχίας** με βάση τον τελικό βαθμό του δοκιμίου. Η κατάταξη αυτή γίνεται χωρίς την αποκάλυψη της ταυτότητας των μαθητών και μαθητριών.
- β) Ο ορισμός από την ΕΟΕ των **προκρινόμενων** για την τελική φάση του Διαγωνισμού και τη συμμετοχή στην εξέταση γλωσσομάθειας (ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή στη ΔΟΦ). Προκρίνονται οι πρώτοι **δεκαπέντε (15)** μαθητές ή μαθήτριες με βάση τη σειρά κατάταξης των γραπτών, για να λάβουν μέρος στην τελική φάση του Διαγωνισμού. Σε περίπτωση ισοβαθμίας στην τελευταία θέση, προκρίνονται όλοι οι ισοβαθμίσαντες.
- γ) Ο **ορισμός των επιλαχόντων** για την τελική φάση του Διαγωνισμού. Ως επιλαχόντες στην τελική φάση του Διαγωνισμού ορίζονται οι **πέντε (5)** επόμενοι μαθητές ή μαθήτριες στη σειρά κατάταξης του προκριματικού διαγωνισμού. Σε περίπτωση ισοβαθμίας στην περιοχή των επιλαχόντων, τα γραπτά επαναβαθμολογούνται σε λεπτότερη κλίμακα, ώστε να προκύψει μονοσήμαντη σειρά κατάταξης.

Κατ' εξαίρεση στην περίπτωση κατά την οποία μεταξύ των προκρινόμενων οι ενδιαφερόμενοι για συμμετοχή στη ΔΟΦ δεν υπερβαίνουν τους δέκα (10), επιφυλάσσεται στην ΕΟΕ η δυνατότητα να προκρίνει στην τελική φάση του Διαγωνισμού έως **το πολύ πέντε (5)** ακόμη μαθητές/-τριες από τη σειρά των επιλαχόντων, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν δηλώσει ενδιαφέρον για συμμετοχή στη ΔΟΦ. Το μέτρο αυτό προβλέπεται προκειμένου η διαγωνιστική διαδικασία να εγγυάται την κατά το δυνατόν καλύτερη εθνική εκπροσώπηση στη ΔΟΦ από άποψη ικανότητας φιλοσοφικής έκφρασης σε ξένη γλώσσα. Εάν μεταξύ των προκρινόμενων δηλώνουν ενδιαφέρον τουλάχιστον ένδεκα (11) για την εξέταση γλωσσομάθειας, δεν ενεργοποιείται η δυνατότητα κατ' εξαίρεση πρόκρισης επιπλέον μαθητών. Επίσης, εάν παρά την πρόσκληση επιλαχόντων δεν συμπληρώνεται ο αριθμός των άνω των δέκα (10) ενδιαφερόμενων για τη ΔΟΦ, η εξέταση της γλωσσομάθειας πραγματοποιείται ανεξαρτήτως αριθμού.

Τα ονόματα των μαθητών και μαθητριών αποκαλύπτονται από την ΕΟΕ μετά τη σύνταξη της τελικής κατάστασης προκρινόμενων και επιλαχόντων στην τελική φάση.

Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται εγγράφως από την Επιστημονική και Οργανωτική Επιτροπή του Διαγωνισμού στις ΔΔΕ, ενώ αναρτώνται και στην ιστοσελίδα του Διαγωνισμού. Με το ίδιο έγγραφο καλούνται οι **προκρινόμενοι μαθητές και μαθήτριες** να δηλώσουν αν προτίθενται ή μη να προσέλθουν στην τελική φάση του Διαγωνισμού.

Σε περίπτωση αποχώρησης κάποιου μαθητή ή μαθήτριας από την ομάδα των προκρινόμενων στην τελική φάση και μόνον εάν ο αριθμός των εναπομειναντων στην ομάδα φθάσει κάτω των δεκαπέντε (<15), καλούνται να συμμετάσχουν επιλαχόντες μαθητές και μαθήτριες με βάση τη σειρά κατάταξής τους στον πίνακα επιλαχό-

ντων, μέχρι τη συμπλήρωση του αριθμού των δεκαπέντε (15) διαγωνιζόμενων.

§9. Τελική φάση: 14-16 Μαρτίου 2025

Η τελική φάση του Διαγωνισμού θα διεξαχθεί το τριήμερο **14-16 Μαρτίου 2025**, είτε με φυσική παρουσία είτε διαδικτυακά, κατόπιν απόφασης της ΕΟΕ, η οποία θα κρίνει αναλόγως των συνθηκών και θα ανακοινώσει εγκαίρως τις απαραίτητες οδηγίες. Όλες οι δράσεις της τελικής φάσης του Διαγωνισμού, και ειδικά την 14^η Μαρτίου, προγραμματίζονται εκτός σχολικού ωραρίου. Η τελική φάση του Διαγωνισμού περιλαμβάνει:

α) Τον **τελικό αγώνα** του εθνικού διαγωνισμού, που θα διεξαχθεί μεταξύ των προκριθέντων από την προκριματική φάση, για την ανάδειξη τριών (3) νικητών. Η γλώσσα του διαγωνισμού είναι η ελληνική — με την προβλεπόμενη εξαίρεση στην ενότητα Β2α) για μαθητές ξενόγλωσσων προγραμμάτων σπουδών. Οι διαγωνιζόμενοι θα κληθούν να αναπτύξουν ένα προτεινόμενο θέμα σε δοκίμιο έκτασης τεσσάρων έως έξι (ενδεικτικά) χειρόγραφων σελίδων. Οι μαθητές θα έχουν στη διάθεσή τους τρεις (3) ώρες, αφότου διανεμηθούν τα θέματα, για τη συγγραφή του δοκιμίου. Τα γραπτά θα καταστούν ανώνυμα και θα αξιολογηθούν από δύο βαθμολογητές, που θα οριστούν αποκλειστικά μεταξύ των μελών της Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής, η οποία λειτουργεί και ως **Επιτροπή Αξιολόγησης για την τελική φάση του Διαγωνισμού**. Η Επιτροπή συγκροτείται σε δύο κλιμάκια ως εξής:

- i. Αικ. Καλέρη, *Ομ. Καθηγήτρια*, Γ. Σαγκριώτης, *Επίκ. Καθηγητής*, Δρ. Χ. Ταμπάκης, *μέλος ΕΔΙΠ*, ως βαθμολογητές και Μ. Παρούσης, *Αν. Καθηγητής*, ως αναβαθμολογητής.
- ii. Μ. Παρούσης, *Αν. Καθηγητής*, Α. Μιχαλάκης, *Επίκ. Καθηγητής*, ως βαθμολογητές και Αικ. Καλέρη, *Ομ. Καθηγήτρια*, ως αναβαθμολογήτρια.

Συντονίστρια της Επιτροπής είναι η κ. Αικατερίνη Καλέρη, *Ομ. Καθηγήτρια*, Συντονίστρια της ΕΟΕ.

Τα δοκίμια αξιολογούνται με κλίμακα από 1-20 και επιτρέπεται και η απόδοση μισού της μονάδας (0,5). Εάν στη βαθμολόγηση προκύψει απόκλιση άνω των 3 μονάδων, καλείται να διορθώσει το γραπτό αναβαθμολογητής. Ο βαθμός του αναβαθμολογητή είναι ο τελικός βαθμός του γραπτού.

β) Την **εξέταση στην ξένη γλώσσα**, για όσους από τους συμμετέχοντες στην τελική φάση έχουν δηλώσει ενδιαφέρον να συμμετάσχουν στη Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας. Η εξέταση θα πραγματοποιηθεί είτε με φυσική παρουσία είτε διαδικτυακά (εξ αποστάσεως), αναλόγως των συνθηκών. Η εξέταση διεξάγεται στην ξένη γλώσσα που έχει δηλώσει ο κάθε μαθητής και υποχρεωτικά με χρήση Η/Υ. Η εξέταση γλωσσομάθειας πραγματοποιείται για όλους τους συμμετέχοντες σε μια γλώσσα που δεν θεωρείται μητρική γι' αυτούς και οι διαγωνιζόμενοι καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα στην αγγλική, τη γαλλική, τη γερμανική ή και την ισπανική γλώσσα² — κανείς από τους διαγωνιζόμενους δεν επιτρέπεται να διαγωνιστεί στη μητρική του γλώσσα.

Οι μαθητές θα κληθούν να αναπτύξουν σε ένα σύντομο κείμενο — ενδεικτικά 800-1000 λέξεων — ένα γενικό φιλοσοφικό θέμα, συναφές με τη θεματική του Διαγωνισμού. Η διάρκεια της εξέτασης είναι δύο (2) ώρες, διάρκεια που υπολογίζεται από τη στιγμή παράδοσης των θεμάτων.

Τα γραπτά αξιολογούνται από δύο βαθμολογητές που ορίζονται από την ΕΟΕ μεταξύ των μελών ΔΕΠ και ΕΔΙΠ του Τμήματος Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Πατρών, που διαθέτουν και τυπικά την αντίστοιχη γλωσσική κατάρτιση.

Η **Επιτροπή Αξιολόγησης για την εξέταση στην ξένη γλώσσα** για τον 14^ο Διαγωνισμό έχει ως εξής:

- i. Αγγλικά: Ι. Ζεϊμπέκης, *Αν. Καθηγητής*, και Α. Μιχαλάκης, *Επίκ. Καθηγητής*, Ε. Μυλωνάκη, *Επίκ. Καθηγήτρια*, ως βαθμολογητές και Μ. Παρούσης, *Αν. Καθηγητής*, ως αναβαθμολογητής.
- ii. Γαλλικά: Μ. Μουζάλα, *Επίκ. Καθηγήτρια*, και Δρ. Χ. Ταμπάκης, *μέλος ΕΔΙΠ*, ως βαθμολογητές και Ι. Ζεϊμπέκης, *Αν. Καθηγητής*, ως αναβαθμολογητής.
- iii. Γερμανικά: Αικ. Καλέρη, *Ομ. Καθηγήτρια*, και Γ. Σαγκριώτης, *Επίκ. Καθηγητής*, ως βαθμολογητές και Μ. Παρούσης, *Αν. Καθηγητής*, ως αναβαθμολογητής.

Συντονιστής της Επιτροπής ορίζεται ο Μιχαήλ Παρούσης, *Αν. Καθηγητής*, μέλος της ΕΟΕ.

² Για την εξέταση της ισπανικής γλώσσας η ΕΟΕ επιφυλάσσεται να συγκροτήσει κλιμάκιο αξιολόγησης εφόσον προκύψουν ενδιαφερόμενοι υποψήφιοι ή υποψήφιας.

Η αξιολόγηση διεξάγεται σε κλίμακα τεσσάρων διαβαθμίσεων: «άριστα», «πολύ καλά», «καλά» και «μέτρια», όπου οι χαρακτηρισμοί «άριστα» και «πολύ καλά» σημαίνουν εξ ίσου δυνατότητα επιλογής για τη ΔΟΦ, ενώ οι χαρακτηρισμοί «καλά» και «μέτρια» σημαίνουν εξ ίσου αδυναμία συμμετοχής στη ΔΟΦ.

γ) Τη συνεδρίαση της ΕΟΕ για την **έκδοση των τελικών αποτελεσμάτων**, την απονομή των βραβείων και των λοιπών διακρίσεων του Διαγωνισμού κλπ. Μετά την οριστικοποίηση των πινάκων κατάταξης κατά την επίδοση στον τελικό διαγωνισμό και τη συνοδευτική εξέταση στην ξένη γλώσσα, η συνεδρίαση της ΕΟΕ λήγει με την αποκάλυψη της ταυτότητας των γραπτών για την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων.

§10. Πρόκριση στη Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας

Ο Πανελλαδικός Μαθητικός Διαγωνισμός Φιλοσοφικού Δοκιμίου αποτελεί κριτήριο και για τη συγκρότηση της ελληνικής συμμετοχής στην 33^η Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας (ΔΟΦ), η οποία θα διοργανωθεί στο Μπάρι της Απουλίας, με διοργανώτρια χώρα την Ιταλία από 15 έως 18 Μαΐου 2025. Θα επιλεγούν **δύο μαθητές ή μαθήτριες**, με κριτήριο επιλογής τη σειρά επιτυχίας τους στον εθνικό Διαγωνισμό και εφ' όσον η επίδοσή τους στη συνοδευτική εξέταση στην ξένη γλώσσα έχει αξιολογηθεί ως επαρκής (πολύ καλή ή άριστη) για τους σκοπούς της συμμετοχής.

Οι εθνικές αποστολές στη ΔΟΦ μπορούν να αποτελούνται από έως δύο μαθητές/μαθήτριες και έως δύο εκπαιδευτικούς ανά αποστολή. Στην ελληνική ομάδα μετέχουν ένας εκπρόσωπος του Τμήματος Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών ως αρχηγός της αποστολής, ενώ δίνεται η δυνατότητα να συμμετάσχει και ένας εκπαιδευτικός της μέσης εκπαίδευσης — κατά προτεραιότητα ο επιβλέπων ή η επιβλέπουσα του μαθητή ή της μαθήτριας που προκρίνεται για συμμετοχή στη ΔΟΦ ως πρώτος στη σειρά κατάταξης — υπό την προϋπόθεση ότι διδάσκει φιλοσοφικά μαθήματα και έχει επαρκή γνώση αγγλικής γλώσσας. Αν δεν βρεθεί διαθέσιμος μεταξύ των υπευθύνων εκπαιδευτικών για τους προκριθέντες, η ΕΟΕ επιφυλάσσεται να αναζητήσει πρόσφορη λύση — για παράδειγμα, μπορεί να προσκληθεί ως συνοδός εκπαιδευτικός που είχε συνοδεύσει τους μαθητές σε παλαιότερη συμμετοχή στη ΔΟΦ.

Σε όλα τα ζητήματα που αφορούν στην οργάνωση της ελληνικής εκπροσώπησης και στη συγκρότηση της ελληνικής ομάδας με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών ως συνοδών, καθώς και σε θέματα προετοιμασίας των μαθητών, η ΕΟΕ αναλαμβάνει συντονιστικό ρόλο.

Ως προς την κάλυψη των εξόδων για τη συμμετοχή της ελληνικής αποστολής στην Ολυμπιάδα ισχύουν τα εξής: Η φιλοξενία της αποστολής (διαμονή και διατροφή) καλύπτεται από τη διοργανώτρια χώρα, την Ιταλία στην περίπτωση της 33^{ης} ΔΟΦ. Τα έξοδα μετακίνησης επιβαρύνουν την εκάστοτε αποστολή. Το Πανεπιστήμιο Πατρών αναλαμβάνει τα έξοδα μετακίνησης για τα μέλη του Πανεπιστημίου που θα συνοδεύσουν την αποστολή. Δεν αναλαμβάνει έξοδα μετακίνησης λειτουργών άλλων φορέων καθώς και μαθητών/τριών.

§11. Ολοκλήρωση του Διαγωνισμού - Τελετή βράβευσης

Η διεξαγωγή της τελικής φάσης του Διαγωνισμού στο Πανεπιστήμιο Πατρών συνδυάζεται με **ημερίδα φιλοσοφίας**, που ασχολείται με θέμα κοινού ενδιαφέροντος για τη Δευτεροβάθμια και την Πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ανοικτή σε όλους όσους συμμετείχαν στον Διαγωνισμό αλλά και σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Η αναγόρευση των νικητών και η απονομή των βραβείων πραγματοποιείται σε ειδική τελετή. Ως **έπαθλο** για κάθε μαθητή ή μαθήτρια που βραβεύθηκε στον Πανελλαδικό Διαγωνισμό δωρίζεται μια σειρά βιβλίων φιλοσοφίας, κατά προτίμηση σχετικών με το θέμα του Διαγωνισμού. Επίσης δωρίζεται ένα επιλεγμένο βιβλίο σε κάθε έναν από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες στην τελική φάση. Τα έπαθλα χορηγούνται από το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών Ελλάδος του Πανεπιστημίου Harvard.

Επιπλέον, ως **ειδικό έπαθλο** χορηγείται στον πρώτο προκρινόμενο μαθητή ή μαθήτρια για συμμετοχή στη ΔΟΦ, επίσης από το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών Ελλάδος του Πανεπιστημίου Harvard, υποτροφία για μια θέση στο θερινό πρόγραμμα για μαθητές Λυκείου, «High School Summer Program - HSSP», που διοργανώνει το Κέντρο κάτ' έτος στο Ναύπλιο.

Συνολικά απονέμονται:

α) Διακρίσεις για την επίδοση στην τελική φάση του Διαγωνισμού:

- «**Βραβείο**» για την επίτευξη της 1^{ης}, 2^{ης} και 3^{ης} θέσης στον Πανελλαδικό Διαγωνισμό.
- «**Έπαινος Αριστείας**» για την 4^η και την 5^η θέση επιτυχίας.
- «**Βραβείο πρόκρισης**» για τους προκρινόμενους για συμμετοχή στη Διεθνή Ολυμπιάδα Φιλοσοφίας.

β) Διακρίσεις για την επίδοση στην προκριματική φάση του Διαγωνισμού:

- «**Έπαινος διάκρισης**» στους προκρινόμενους για την τελική φάση του Διαγωνισμού.
- «**Τιμητική διάκριση**» στους επιλαχόντες ή επιλαχούσες για την τελική φάση του Διαγωνισμού.
- «**Εύφημη μνεία**» στους μαθητές και τις μαθήτριες με τελικό βαθμό ίσο και άνω του 16/20 στην προκριματική φάση του Διαγωνισμού.

γ) **Έπαινος συμμετοχής** σε όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες που συμμετείχαν στον Διαγωνισμό.

δ) **Βεβαίωση συμμετοχής** στους εκπαιδευτικούς που συνέβαλαν στη διεξαγωγή του Διαγωνισμού, με συγκεκριμένη αναφορά στο έργο που επιτέλεσαν, παρέχεται μετά από σχετική επικοινωνία τους με τη Γραμματεία του Διαγωνισμού.

ε) **Τιμητική διάκριση** μπορεί να απονεμηθεί σε σχολείο ή σε εκπαιδευτικό με ειδική απόφαση της Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής, η οποία αιτιολογείται με σαφήνεια. Για παράδειγμα, σε σχολείο που κατορθώνει να επιτύχει επί σειρά ετών προκρίσεις μαθητών στην τελική φάση ή σε εκπαιδευτικό που επί σειρά ετών συμμετέχει στον Διαγωνισμό ή για άλλους εξαιρετικούς λόγους.

Δίνεται επίσης η δυνατότητα, μετά από πρόταση της ΕΟΕ και ως πρόσθετη τιμητική διάκριση, τα δοκίμια που βραβεύθηκαν και κατέλαβαν τις τρεις πρώτες θέσεις στην τελική κατάταξη να δημοσιευθούν στην περιοδική επιθεώρηση *Φιλοσοφία και Παιδεία*, που εκδίδεται από την ΕΚΔΕΦ, και να αναρτηθούν στην επίσημη ιστοσελίδα του Διαγωνισμού, εφόσον οι συντάκτες τους παραχωρήσουν τη σχετική άδεια και εφόσον εξασφαλιστεί υπεύθυνη δήλωση από κάθε γονέα/κηδεμόνα ότι επιτρέπει τη δημοσίευση.

Διευκρινίζεται ότι από τη δημοσίευση των δοκιμίων αυτών καθώς και από την υποβολή όλων των διαγωνιζόμενων δοκιμίων δεν θα προκύψουν έσοδα (με εμπορία ή διαφήμιση κ.λπ.) για το Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών, που προκηρύσσει τον Διαγωνισμό, ή για άλλον εμπλεκόμενο φορέα, και η χρήση των δοκιμίων θα γίνει μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Σημειώνεται επίσης ότι, όσον αφορά τα πνευματικά δικαιώματα, ισχύουν τα αναφερόμενα στον Ν. 2121/1993 («Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα», ΦΕΚ 25/Α/04-03-1993), όπως ισχύει.

§12. Αξιολόγηση της διεξαγωγής του Διαγωνισμού

Μετά την ολοκλήρωση της **προκριματικής φάσης** του Διαγωνισμού προβλέπεται διαδικασία αξιολόγησης του όλου εγχειρήματος και των επιμέρους διαδικασιών του. Εκπαιδευτικοί και μαθητές θα κληθούν να απαντήσουν σε χωριστά, ειδικά επεξεργασμένα ερωτηματολόγια, που θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα του Διαγωνισμού. Τα ερωτηματολόγια που θα αναρτηθούν θα είναι ανώνυμα και θα αποσκοπούν στη συλλογή χρήσιμων στοιχείων και γνώμων για τη διεξαγωγή, την οργάνωση, την επικοινωνία και τη θεματική του Διαγωνισμού.

Σχετική έκθεση απολογισμού θα συνταχθεί μετά την ολοκλήρωση του Διαγωνισμού, προκειμένου να υποβληθεί στο Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών, στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων καθώς και στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Γ. Θεματικό πεδίο του 14^{ου} Διαγωνισμού

§1. Θεματικό πεδίο: « Βία και ισχύς »

Το φαινόμενο της βίας το γνωρίζουμε στην καθημερινή μας εμπειρία ως τη στοχευμένη άσκηση ή επίδειξη φυσικής δύναμης από κάποιον δράστη με σκοπό την υπερνίκηση των φυσικών ή βουλητικών αντιστάσεων που τυχόν συναντά κατά την εκδήλωση της βουλητικής του ενέργειας. Με βάση αυτήν τη σημασιολόγηση η βία δεν ανιχνεύεται στο πεδίο των φυσικών όντων που δεν διαθέτουν κάποιο είδος βούλησης και υπόκεινται απλά σε δυνάμεις μεταβολής του φυσικού κόσμου. Νεότεροι θεωρητικοί, με προεξάρχοντα τον ηθολόγο Κ. Λόρεντς, θεώρησαν ότι η επιθετικότητα έχει ενιαία και ενστικτώδη βάση, τόσο στα ζώα όσο και στον άνθρωπο. Επομένως η επιθετική συμπεριφορά του ανθρώπου, όπως εκδηλώνεται στον πόλεμο, το βίαιο έγκλημα, τις προσωπικές φιλονικίες, καθώς και σε όλα τα είδη καταστροφικότητας, ανάγεται σε μια εγγενή ορμή, που μπορεί, υπό ορισμένες συνθήκες, να εκδηλωθεί. Ο εισηγητής της ψυχανάλυσης Ζ. Φρόυντ, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, προσέθεσε στη γενετήσια ορμή εκείνη του θανάτου, κατακυρώνοντας έτσι την καταστροφικότητα ως μία από τις δύο θεμελιώδεις εννοήσεις του ανθρώπου. Κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, οι ψυχολόγοι της σχολής του συμπεριφορισμού παραμέρισαν την ανίχνευση των ανθρώπινων παθών ως αιτίων της βίαιης συμπεριφοράς, για να επικεντρωθούν στους κοινωνικούς επικαθορισμούς της εκδήλωσής της.

Σίγουρο είναι ότι φαινόμενα βίας συνοδεύουν ανελλιπώς την κοινωνική και κυρίως την πολιτική μας ζωή. Παλιότεροι φιλόσοφοι, όπως ο Τ. Χομπς, υποστήριξαν ότι δίχως τη χρήση ή την απειλή βίας είναι αδύνατη η συγκρότηση μιας πολιτικής κοινότητας. Γι' αυτό η κρατική εξουσία που μεριμνά για την κοινωνική ειρήνη δεν καταργεί τη βία αλλά προσπαθεί να τη μονοπωλήσει. Αλλά και στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινωνικής συνύπαρξης, η δυνατότητα για άσκηση βίας τείνει να προσλαμβάνει σταθερή και υπολογίσιμη μορφή. Μετατρέπεται σε ισχύ, την οποία ο κοινωνιολόγος Μ. Βέμπερ όρισε ως πιθανότητα επιβολής της οικείας βούλησης στους όρους μιας κοινωνικής σχέσης. Στον πολιτισμό μας ισχύει μια γενική αρχή καταδίκης της βίας «απ' όπου αυτή κι αν προέρχεται», κατά τη συνήθη διατύπωση, αλλά η παρουσία πολλών μορφών βίας στην πραγματικότητα των κοινωνικών και των προσωπικών μας λειτουργιών μάς φέρνει συνεχώς αντιμέτωπους με ερωτήματα κρίσης της θεμιτότητας και αιτιολόγησης του αποδεκτού ή απαράδεκτου των ποικίλων εκδηλώσεών της.

Αν λάβουμε υπ' όψιν μας ή αν δεχθούμε την ύπαρξη βιολογικών καταβολών, στις οποίες μπορεί να αναχθεί η δυνατότητα των φαινομένων ανθρώπινης βίας, όπως ένστικτα (και κυρίως αυτό της διαφύλαξης της ζωής) και ορμές, είναι τότε δυνατόν να διακρίνουμε όρους, υπό τους οποίους μια επιθετική ή καταστροφική συμπεριφορά που θα εκδήλωνε ένα άτομο, θα ήταν ηθικά ουδέτερη — ή με κάποια έννοια δικαιολογήσιμη — και με ποιά; Η έννοια της βίας τότε δεν φαίνεται να είναι εφαρμόσιμη στη φύση. Όποια συμπεριφορά και αν προσιδιάζει σε ένα ζώο, ακόμη και στα ανώτερα, δεν μπορεί να το χαρακτηρίσει ούτε «φονιά», ούτε «βασανιστή». Είναι άραγε θεωρητικά δυνατή για την ανθρώπινη ύπαρξη, ακόμη και σε συνθήκες ζωτικής απειλής, να κατασκευαστεί υπό όρους ένα αντίστοιχο επιχείρημα ηθικής ουδετερότητας των αντιδράσεών του; Είναι θεωρητικά εφικτό να σκεφτούμε το πεδίο αυτό, όπως προτείνει ο Έρ. Φρομ, διακρίνοντας τις ενστικτώδεις αντιδράσεις από το διαμορφωμένο ήθος, για το οποίο θεωρούμε ότι κάθε ώριμο άτομο, παρά τους ποικίλους καθορισμούς (ιστορικούς, κοινωνικούς κλπ.), έχει την κυριότητα; Εντέλει, πέρα από περιπτώσεις που μπορεί να τεθεί το θέμα της ζωτικής απειλής, πώς μπορούμε να ενσωματώσουμε θεωρητικά το γεγονός ότι ο άνθρωπος είναι σε θέση να εκδηλώσει «τερατώδεις» μορφές βίας, όπως επίσης και να κάνει εργαλειική χρήση της βίας; Με την υπαγωγή της βίας, από την άλλη πλευρά, στην οργανωμένη εξουσία και τις κοινωνικές δομές τίθεται εύλογα μια σειρά ερωτημάτων θεμιτότητας ή δικαιολόγησής της. Ποιοι είναι οι σκοποί που καθιστούν αναγκαία και νόμιμη τη συντεταγμένη χρήση βίας και μέχρι ποιο όριο δικαιούται το κράτος να προσφεύγει στη βία για την προστασία των σκοπών του; Στοιχειοθετεί η υπέρβαση αυτών των ορίων δικαίωμα βίαιης αντίστασης; Οι πολιτικοί επιστήμονες και φιλόσοφοι έχουν ασχοληθεί επανειλημμένως με τα παραπάνω ερωτήματα, δίχως να έχουν καταλήξει σε συμφωνία. Όπως και να έχει, η Ιστορία δεν περιμένει τη θεωρία: ο πολιτισμένος άνθρωπος αποδείχθηκε περισσό-

τερο βίαιος από τους προϊστορικούς προγόνους του.

Εκείνο που καθίσταται προφανές είναι ότι ο παραπάνω προβληματισμός δεν θέτει αμιγώς θεωρητικά ζητήματα. Η ιστορική εμπειρία της ανθρωπότητας, από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, βρίθει παραδειγμάτων σκληρότητας και απάνθρωπης βίας. Η εποχή του Διαφωτισμού, που ήταν ταυτόχρονα εκείνη των αποικιοκρατικών καθεστώτων, δεν αποτελεί εξαίρεση, ενώ ο 20^{ος} αιώνας έχει να επιδείξει δύο παγκόσμιους πολέμους και την εμφάνιση αμείλικτων ολοκληρωτικών καθεστώτων, τα οποία μάλιστα ενίοτε επιβλήθηκαν με τη συναίνεση των πολιτών. Οι κάθε λογής μηχανισμοί εξουσίας, πολιτικοί ή οικονομικοί, αποδεικνύονται αδιάφοροι για τις συνέπειες των βίαιων επιλογών τους. Και οι υπάλληλοί τους υπακούουν «ευσυνείδητα» στις επιταγές της ιεραρχίας, σπέρνοντας τον όλεθρο σε ανθρώπους ή στα πλάσματα της φύσης, χωρίς συνείδηση προσωπικής εμπλοκής. Και εδώ πρόκειται για το είδος άσκησης βίας που η Χ. Άρεντ χαρακτήρισε ως την «κοινοτυπία του κακού».

Ασφαλώς δεν πρέπει να ξεχνά κανείς ότι η βία δεν έχει μόνο σωματική εκδήλωση και δεν οδηγεί απαραίτητα στην εξόντωση εκείνων εναντίον των οποίων στρέφεται. Στο πολιτικό επίπεδο θα πρέπει επίσης να αναλογιστούμε τα πλήγματα που δέχεται η ελευθερία από την ανάπτυξη, εδραίωση και ολοκλήρωση των μηχανισμών παρακολούθησης και επιτήρησης, ένα πρόβλημα που μοιάζει να οξύνεται με τη διεύρυνση των δυνατοτήτων της ψηφιακής τεχνολογίας. Καταναγκασμοί ασκούνται εξάλλου, σε συλλογικό και σε προσωπικό επίπεδο, και με πιο έμμεσους τρόπους, π.χ. λεκτικά, ηθικά ή μέσω των ψυχολογικών και θεσμικών μηχανισμών που θέτουν σε κίνηση οι πατριαρχικές, ρατσιστικές, μισαλλόδοξες και λοιπές ιδεολογίες εξουσίας. Εκτός λοιπόν από την καταλλαγή των κοινωνικών εκδηλώσεων βίας, ζητούμενη είναι και η ανάδειξη των παραγόντων εκείνων που ευνοούν αυτές τις εκδηλώσεις ή ματαιώνουν τις προσπάθειες εξάλειψής ή περιορισμού τους.

Στην εποχή μας οι εκδηλώσεις βίας συνεχίζουν να αποτελούν, με μεγάλη μάλιστα συχνότητα, μέρος του καθημερινού γίνεσθαι σε όλα τα πεδία της ανθρώπινης ζωής (στο πεδίο των προσωπικών σχέσεων, της κοινωνίας, της οικονομίας, της πολιτικής κλπ.) — τουλάχιστον όσον αφορά τη δική μας πολιτισμική πραγματικότητα. Υπό αυτούς τους όρους καθίσταται επιτακτική η ανάγκη για κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο να αποκτήσει ένα εννοιολογικό και αναστοχαστικό πλαίσιο, το οποίο θα μπορούσε να ενεργοποιήσει για να επεξεργαστεί αναλυτικά και κριτικά επί της αρχής αλλά εν τέλει και για να προσανατολιστεί πρακτικά με τρόπο συγκροτημένο, έναντι των ζητημάτων με τα οποία μας φέρνουν αντιμέτωπους οι εκδηλώσεις αυτές. Η θεματική του φετινού Διαγωνισμού, όπως οριοθετείται από το παρόν σημείωμα και τα βασικά προτεινόμενα κείμενα, προσφέρει μια αφετηρία για αυτού του είδους τον αναστοχασμό.

§2. Βασική βιβλιογραφία

Η βασική βιβλιογραφία που παρατίθεται στη συνέχεια δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως «κανονιστική» του θέματος της βίας εν γένει. Επίσης δεν πρέπει να θεωρηθεί ως «εξεταστέα». Τίθεται από την ΕΟΕ ως ενιαία βάση και πλαίσιο για την οριοθέτηση του πεδίου και των προβληματισμών της θεματικής του 14^{ου} Διαγωνισμού. Οι συμμετέχοντες μαθητές και καθηγητές μπορούν κατά την προετοιμασία τους να αξιοποιήσουν περαιτέρω κείμενα για να εμπλουτίσουν τους στοχασμούς τους. Εκτενέστερο υλικό, πέρα από τη βασική βιβλιογραφία, μπορεί να προταθεί από την ΕΟΕ υποστηρικτικά και στην ηλεκτρονική τάξη, από το οποίο οι συμμετέχοντες μπορούν να κάνουν τις επιλογές τους, χωρίς αυτό να τους περιορίζει να προεκτείνουν τη μελέτη τους κατά την κρίση τους.

ΠΛΑΤΩΝ

Γοργίας. Εισαγωγή - μετάφραση - σημειώσεις: Παύλος Καλλιγιάς. Αθήνα [2020]: Εκδόσεις Στιγμή / Βιβλιοθήκη Αρχαίων Συγγραφέων, 60.

* Προτείνεται ο λόγος του Καλλικλή (482c-486d), έξοχη έκφραση του δικαίου της ισχύος με διαχρονική απήχηση σε νεότερους κριτικούς της ηθικής, όπως ο Νίτσε.

ARENDR, Hannah (Χάννα Άρεντ)

Η ανθρώπινη κατάσταση (Vita activa). Μετάφραση: Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Στέφανος Ροζάνης. Αθήνα: Εκδόσεις «γνώση» / Φιλοσοφική και Πολιτική Βιβλιοθήκη.

* Προτείνεται το υποκεφάλαιο: V.28 Η δύναμη και ο χώρος της δημόσιας εμφάνισης (σελίδες 272-283).

Περί βίας. Εισαγωγή και νεοελληνική μετάφραση: Βάνα Νικολαΐδου-Κυρανίδου. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια / Φιλοσοφικοί δρόμοι (2000).

* Προτείνονται τα μέρη II και III του έργου.

FOUCAULT, Michel (Μισέλ Φουκώ)

Η μικροφυσική της εξουσίας. Μετάφραση και σχόλια Λίλας Τρουλινού. Αθήνα: Εκδόσεις Ύψιλον.

* Το βιβλίο αυτό αποτελεί μια συλλογή συνεντεύξεων, συζητήσεων και δοκιμίων του Μ. Φουκώ, στην οποία δόθηκε ο συγκεκριμένος τίτλος στην ελληνική έκδοση. Προτείνουμε κυρίως το πρώτο κείμενο, που είναι ο διάλογος μεταξύ των Μ. Φουκώ και Ν. Τσόμσκυ για την ανθρώπινη φύση (σελίδες 11-66).

FREUD, Sigmund (Ζίγκμουντ Φρόντ)

Επίκαιρες παρατηρήσεις για τον πόλεμο και τον θάνατο. Πρόλογος: Γιώργος Βάμβαλης. Μετάφραση: Λευτέρης Αναγνώστου. Αθήνα: Εκδόσεις Επίκουρος / Ψυχαναλυτική βιβλιοθήκη (1998).

* Προτείνεται η Επιστολή του Φρόντ προς τον Αϊνστάιν.

FROMM, Erich (Έριχ Φρομ)

Η ανατομία της ανθρώπινης καταστροφικότητας. Ελληνική μετάφραση Τζένης Μαστοράκη. Αθήνα: Εκδόσεις Μπουκουμάνη (1977, σε δύο τόμους).

* Προτείνονται τα κεφάλαια 9-10 του Γ' μέρους (Καλοήθης και κακοήθης επιθετικότητα, σελ. 277-395).

HOBBS, Thomas (Τόμας Χομπς)

Λεβιάθαν ή Ύλη, μορφή και εξουσία μιας εκκλησιαστικής και λαϊκής πολιτικής κοινότητας. Εισαγωγή: Αιμίλιος Μεταξόπουλος. Μετάφραση: Γρηγόρης Πασχαλίδης, Αιμίλιος Μεταξόπουλος. Αθήνα: Εκδόσεις «γνώση» / Φιλοσοφική και Πολιτική Βιβλιοθήκη (2006²).

* Προτείνονται τα κεφάλαια 13, 17 και 18 του έργου.

§3. Προτεινόμενα κείμενα που περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια

Τα κείμενα που αναφέρονται στην ενότητα περιλαμβάνονται στα σχολικά εγχειρίδια του λυκείου και επομένως βρίσκονται εύκολα στη διάθεση των εκπαιδευτικών και των μαθητών τους. Άπτονται άμεσα του θεματικού πεδίου που προτείνουμε και ενισχύουν τη σύνδεσή του με το πρόγραμμα σπουδών του λυκείου και τις στοχοθεσίες του.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Προμηθέας Δεσμώτης. Νεοελληνική μετάφραση Π. Μουλλά. Επιμέλεια Γ. Χριστοδούλου. Αθήνα: Εκδόσεις Στιγμή / Βιβλιοθήκη αρχαίων συγγραφέων, 49.

* Απόσπασμα του έργου περιλαμβάνεται στο βιβλίο του μαθήματος Νεοελληνικής γλώσσας της γ' λυκείου: *Έκφραση-Έκθεση* τεύχος γ', κεφ. 3 Δίκαιος λόγος, άδικος λόγος.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Θουκυδίδη, *Ιστορία*. Εισαγωγή, μετάφραση και σημειώσεις από τον Ν. Μ. Σκουτερόπουλο. Παρατίθεται και το αρχαίο κείμενο. Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις (2011², σελίδες εισαγωγής 29 + 1191 + 37 ευρετήριο, βιβλιογραφία· σε 24 εκ.).

* Προτείνεται επιλογή χωρίων που αποδίδονται οι συνθήκες της πολεμικής βίας: π.χ. Γ 112-113 (η σφαγή των Αμβρακιωτών), Γ 41-49 (ο λόγος του Διοδότου για την τύχη των Μυτιληναίων) και Ε 89, 105 (διαπραγματεύσεις Μηλίων και Αθηναίων) — το τελευταίο απόσπασμα περιλαμβάνεται στο βιβλίο του μαθήματος Νεοελληνικής γλώσσας της γ' λυκείου: *Έκφραση-Έκθεση* τεύχος γ', κεφάλαιο Η πειθώ, 5β. Το δίκαιο της πυγμής.

ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ, Ευάγγελος

Το δίκαιο της πυγμής. Συλλογή δοκιμίων. Αθήνα: Εκδόσεις Νόηση / Φιλοσοφία (2012²).

* Απόσπασμα του έργου περιλαμβάνεται στο βιβλίο του μαθήματος Νεοελληνικής γλώσσας της γ' λυκείου: *Έκφραση-Έκθεση* τεύχος γ', κεφάλαιο Η πειθώ, 5β. Το δίκαιο της πυγμής.

SARTRE, Jean-Paul (Ζαν-Πωλ Σαρτρ)

Ο υπαρξισμός είναι ανθρωπισμός. Διάλεξη στη λέσχη Maintenant. Νεοελληνική μετάφραση Αντώνη Χατζημουσή. Εισαγωγή-σημειώσεις: Αρλέτ Ελκαίμ-Σαρτρ. Αθήνα: Εκδόσεις Δώμα / Τα στοιχειώδη, 3 (2020).

* Απόσπασμα του έργου περιλαμβάνεται στο βιβλίο του μαθήματος Λογοτεχνίας της Γ' λυκείου, *Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας τεύχος Γ'*, με τον τίτλο: «Ο εγκαταλειμμένος άνθρωπος».

§4. Ερωτηματοθεσία

Το θέμα του 14^{ου} Διαγωνισμού, για το σχολικό έτος 2024-2025, δίδεται ενιαίο ως τίτλος και συνοδεύεται από μια συνοπτική ανάπτυξη του κεντρικού του ερωτήματος καθώς και από τη διάρθρωσή του σε επιμέρους θεματικές και ερωτήματα. Συνδέεται ιδίως με θεματικές των μαθημάτων Φιλοσοφίας Β' Λυκείου (κεφάλαιο 7. Ορίζοντας το δίκαιο), Νεοελληνικής γλώσσας (αναφορές στο Δίκαιο της πυγμής και τα προβλήματα πολιτικής και εξουσίας που αναπτύσσονται στο κεφάλαιο Δίκαιος λόγος - Άδικος λόγος) και Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου (η θέση του πολίτη απέναντι στις μορφές εξουσίας). Τα ζητήματα και οι προβληματισμοί που αναπτύσσονται σ' αυτές τις περιοχές θα πρέπει να θεωρηθούν οικείοι στη θεματική που προτείνουμε.

Στον **προκριματικό** αγώνα θα προταθούν τρία ζητήματα, από τα οποία οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ένα για να το αναπτύξουν. Στον **τελικό** αγώνα θα τεθεί ένα ζήτημα, το οποίο θα πρέπει να αναπτύξουν όλοι οι διαγωνιζόμενοι. Τα ζητήματα του Διαγωνισμού θα αντλούνται από την ενιαία θεματική: « **Βία και ισχύς** », όπως αυτή οριοθετείται στη συνοπτική παρουσίαση και στα υποδεικνυόμενα βασικά κείμενα. Ωστόσο θα είναι ερωτήματα που θα επιτρέπουν τη θεματοποίηση διαφορετικών οπτικών και προεκτάσεων σε σύγχρονους προβληματισμούς και γενικά θα ενθαρρύνουν την αυτόνομη, κριτική και πρωτότυπη ανάπτυξη. Οι μαθητές θα κληθούν, με αφετηρία και με βάση την κατανόηση των θεμάτων και των κειμένων με τα οποία έχουν ασχοληθεί καθώς και την τεχνική και ιστορική γνώση που έχουν αποκομίσει, να αναπτύξουν αυτοδύναμα έναν κριτικό προβληματισμό γύρω από ένα ζήτημα. Τα δοκίμια που θα συνταχθούν μπορούν να έχουν έκταση (ενδεικτικά) τεσσάρων έως έξι σελίδων.

Κριτήρια αξιολόγησης των δοκιμίων είναι: η συνάφεια της ανάπτυξης με το θέμα, η φιλοσοφική στοιχείωση (ιστορική γνώση, τεχνική καθαρότητα εννοιών και διανοημάτων, εννοιολογική σαφήνεια, ακρίβεια), η λογική συνοχή του κειμένου και η ευστοχία των επιχειρημάτων, όπως και η ικανότητα αυτοδύναμης συνθετικής και κριτικής σκέψης κατά την ανάπτυξη των θεμάτων, που σχετίζεται με την πρωτοτυπία της επεξεργασίας (δες πιο πάνω, Β§7).

Δ. Ρύθμιση επιμέρους ζητημάτων

Οποιαδήποτε ειδικά ή επί μέρους ζητήματα προκύπτουν είτε κατά την εφαρμογή του Κανονισμού είτε κατά την πρακτική οργάνωση του Διαγωνισμού αντιμετωπίζονται από την Επιστημονική Οργανωτική Επιτροπή (ΕΟΕ) με πρωταρχική ευθύνη του επισπεύδοντος Τμήματος Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών.

Ε. Επικοινωνία

Επίσημη ιστοσελίδα του Διαγωνισμού: <https://contest.philosophy-upatras.gr/>

Γραμματεία του Διαγωνισμού: philosophia.diagonismos@gmail.com / τηλ. 2610 997623, 2610 969813.

Επιστημονική και Οργανωτική Επιτροπή (ΕΟΕ) του 14^{ου} Διαγωνισμού:

Συντονίστρια: **Αικατερίνη Καλέρη**, *Ομότιμη Καθηγήτρια* (kaleri@upatras.gr, τηλ. 2610 969907).

Μέλος: **Μιχαήλ Παρούσης**, *Αναπληρωτής Καθηγητής* (paroussis@upatras.gr).

Μέλος: **Ανδρέας Μιχαλάκης**, *Επίκουρος Καθηγητής* (micha@upatras.gr).

Μέλος: **Γεώργιος Σαγκριώτης**, *Επίκουρος Καθηγητής* (geosagriotis@upatras.gr).

Γραμματεία: **Χάρης Ταμπάκης**, *Δρ. Φιλοσοφίας, μέλος ΕΔΙΠ* (chtabakis@upatras.gr, τηλ. 2610 997623).

Γραμματειακή υποστήριξη: **Αρετή Σπαγαδώρου**, *μέλος ΕΔΙΠ* (spagadorou@upatras.gr, τηλ. 2610 969813).

Ταχυδρομική διεύθυνση: **Τμήμα Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Πατρών**
(για τον 14ο ΠΜ Διαγωνισμό Φιλοσοφικού Δοκιμίου)
Πανεπιστημιούπολη Ρίου - 26504 Πάτρα

Κέντρο Ελληνικών Σπουδών Ελλάδος (ΚΕΣ) Πανεπιστημίου Harvard:

Εκτελεστικός Διευθυντής: Δρ. **Χρήστος Γιαννόπουλος** (cgiannopoulos@chs.harvard.edu, τηλ. 27520 47030)

Ιστοσελίδα ΚΕΣ Harvard: <https://el.greece.chs.harvard.edu/administration>

Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων (Π.Ε.Φ.)

Ταχ. διεύθυνση: Πολυτεχνείου 6, Τ.Κ. 10433. Τηλέφωνο: 210 5243 434. Ηλεκτρονική Διεύθυνση: p-e-f@otenet.gr Ιστοσελίδα Π.Ε.Φ.: <http://www.p-e-f.gr/>

Ένωση Καθηγητών και Διανοουμένων για την Προαγωγή της Φιλοσοφίας στην Εκπαίδευση (ΕΚΔΕΦ)

Πρόεδρος Δ.Σ.: Δρ. Γιώργος Ηλιόπουλος. Ηλεκτρονική Διεύθυνση: ekdef2016@ekdef.gr

Ιστοσελίδα ΕΚΔΕΦ: <http://ekdef.gr/site/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I : Κατάσταση δηλώσεων συμμετοχής σχολείου

* Το ηλεκτρονικό αρχείο διατίθεται στην ιστοσελίδα του 14ου Διαγωνισμού (<https://contest.philosophy-upatras.gr/#>) / Έντυπα / Κατάσταση συμμετοχής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II : Δήλωση γονικής συναίνεσης (για τον 14ο Διαγωνισμό)

* Το ηλεκτρονικό αρχείο διατίθεται στην ιστοσελίδα του 14ου Διαγωνισμού (<https://contest.philosophy-upatras.gr/#>) / Έντυπα / Γονική συναίνεση I (https://contest.philosophy-upatras.gr/wp-content/uploads/2024/10/entypo_gonikis_sinainesis_2024-2025_el.pdf).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III : Δήλωση γονικής συναίνεσης (για συμμετοχή στη ΔΟΦ)

* Το ηλεκτρονικό αρχείο διατίθεται στην ιστοσελίδα του 14ου Διαγωνισμού (<https://contest.philosophy-upatras.gr/#>) / Έντυπα / Γονική συναίνεση II (https://contest.philosophy-upatras.gr/wp-content/uploads/2024/10/entypo_gonikis_sinainesis_2024-2025_ipo.pdf).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV : Έγγραφο ενημέρωσης ΕΟΕ

* Το ηλεκτρονικό αρχείο διατίθεται στην ιστοσελίδα του 14ου Διαγωνισμού (<https://contest.philosophy-upatras.gr/#>) / Έντυπα / IV Ενημερωτικό ΕΟΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V : Κατάσταση προσέλευσης μαθητών και μαθητριών

* Το ηλεκτρονικό αρχείο διατίθεται στην ιστοσελίδα του 14ου Διαγωνισμού (<https://contest.philosophy-upatras.gr/#>) / Έντυπα / V Κατάσταση προσέλευσης (https://contest.philosophy-upatras.gr/wp-content/uploads/2024/11/08_Participation.pdf).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI : Συγκεντρωτική κατάσταση βαθμολογιών

* Το ηλεκτρονικό αρχείο διατίθεται στην ιστοσελίδα του 14ου Διαγωνισμού (<https://contest.philosophy-upatras.gr/#>) / Έντυπα / VI Συγκεντρωτική βαθμολογιών (https://contest.philosophy-upatras.gr/wp-content/uploads/2024/11/09_Grades.pdf).